

VOORWOORD

De opzet van het boek *“Mijn Europa: Alchemie van reflecties, gedichten en reisverhalen. Liber Vitae ad personam”* is bedoeld om de geïnteresseerde en nieuwsgierige lezer imaginaire en feitelijke deelgenoot te maken van een persoonlijk en ongebruikelijk overzicht van mijn diverse schrijfsels die mij doorheen de jaren hebben gevoed en begeesterd. Deze alchemie wil een neerslag zijn van zowel een bewuste, voortschrijdende, doorgedreven en gelaagde meerzijdigheid als van een existentiële noodzaak en innerlijke spanning tussen wetenschappelijke bezigheden en literaire verzuchtingen. Het is een gediversifieerde bloemlezing, geschreven doorheen een boeiende levenstocht vol rijke ervaringen, wisselende gebeurtenissen en menselijke ontmoetingen. Zij kenmerkten, kleurden en beïnvloedden mijn levensverhaal. Het boek wil onthullend zijn, maar terzelfdertijd bewarend zowel voor de auteur als voor elkeen die het boek leest of lezen wil.

De inleiding bevat een aantal korte teksten van personen die getuigenissen zijn van mijn waarden gedreven en reflecterende aanpak van de breed maatschappelijke uitdagingen en ontwikkelingen in het Europese integratieproces en daarbuiten. Ik dank Paul Breyne, Jan De Groof, Luciano Morganti en Luc Van den Brande van ganser harte voor hun persoonlijke en zeer gewaardeerde bijdragen, grotendeels in lijn met de focus van het boek. Zij werpen een bijzonder en speciaal licht op mijn denken en activiteiten.

Het boek biedt in de eerste plaats een verzameling van opiniestukken, bijdragen en lezingen over zowel Europese als maatschappelijke onderwerpen. Deze teksten bestrijken een verscheidenheid aan concepten, thema's en ontwikkelingen, variërend van het Europese integratieproces, globalisatie, onderwijs, cultuur, meerlagig bestuur tot waarden, mensenrechten, burgerschap en de toekomst van Europa. Ze zijn een *“capita selecta”* van bijdragen die de input en output weergeven van mijn onderwijs en onderzoek aan verschillende Europese universiteiten in Europese en Global Studies. De teksten zijn sterk verweven met mijn interdisciplinaire en internationaal gevormde academische achtergrond en studiedomein. In het bijzonder, ze hebben betrekking op het terrein van waarden-gerichte integratiestudies met een focus op de relaties tussen economie, staatsbestel, onderwijs, cultuur en samenleving vanuit een globaal, Europees, nationaal en lokaal perspectief. Kortom, ze behandelen de voortdurende uitdagingen en kansen waarmee het Europese integratieproces wordt geconfronteerd in het huidige internationale en Europese dramatisch veranderende geopolitieke landschap. Europa worstelt met het vinden van zijn doel, positie en rol in deze nieuwe en confuse context waarin de burger als persoon een centrale plaats zou moeten innemen. Dit is ook de grote uitdaging van de Europese Parlementsverkiezingen van begin juni 2024.

Het boek overstijgt echter de Europese thematiek en wil ook een aanvullend inzicht en ongewoon overzicht schenken van persoonlijke schrijfsels die de innerlijke ziel openbreken, uitdrukken en bespelen aan de hand van overpeinzingen, gedichten en reisverhalen. Het betreft in de eerste plaats poëtisch proza van reflecties en

wensen die ik schreef rond de eindejaarsperiode gedurende de vele voorbije jaren. Ze schetsen een wisselend beeld van veranderingen, verwachtingen en mogelijkheden in de externe en interne wereld van elkeen. Er is echter ook een verzameling van september gedichten geschreven in de laatste periode van mijn doctoraat aan het Europees Universitair Instituut in Firenze alsook een handvol dichtsprokkels gepleegd dwars door de jaren heen. Reisverhalen naar Machu Picchu, de ruïnestad en heiligdom van de Inca's in Peru en de Mont Athos, de theocratische monnikenrepubliek in Griekenland, vervolledigen het andere aspect van het levensboek.

Als slot wordt teruggegrepen naar de Europese thematiek met een bijdrage over het Europese model van democratie, participatie en gemeenschap vanuit een historisch, conceptueel en beleidsperspectief. Er is immers de overtuiging dat een waarden gedreven, solidair en mensgericht perspectief essentieel en cruciaal is voor de Europese toekomst, zowel intern als extern. Alleen dan kan Europa zijn rol op het internationale toneel krachtiger spelen en zijn model van democratie, participatie en gemeenschap valoriseren en beschermen.

De structuur van het boek is opgedeeld in diverse thematische delen die verwijzen naar de voortdurende interactie tussen academische activiteiten en de meer literaire verzuchtingen. Het eerste deel verzamelt bijdragen, sommige gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften, en essays die zowel Europese als breed maatschappelijke onderwerpen behandelen. Het tweede deel omvat een aantal lezingen, meertalig, die handelen over de Europese toekomst in een open perspectief. Het derde deel brengt een overzicht van mijn Kerst- en Nieuwjaarsreflecties en wensen die werden geschreven tijdens de periode 1994-2023. Het vierde deel bundelt gedichten die werden geschreven dwars door de jaren heen. Het vijfde en laatste deel betreft de neerslag van twee reisverhalen die mij altijd zijn bijgebleven. De afsluitende tekst als slot is een kritische en toekomstgerichte samenvatting van de specifieke Europese aanpak van democratie, participatie en gemeenschap in een sterk veranderend wereldbeeld.

Brugge/San Giovanni d'Asso, 1/09/2024

Luc Van den Brande

Voormalig Belgisch federaal minister van Werkgelegenheid en Arbeid, minister-president van Vlaanderen en voormalig voorzitter van het EU-Comité van de Regio's

Meerlagig bestuur en een door waarden gedreven Europese Unie

De publicatie die voor ons ligt is enigszins ongebruikelijk, maar dat geldt ook voor professor Léonce Bekemans. Hij kan niet in één woord worden samengevat: professor, wetenschapper, schrijver, spreker, levenscommentator, dichter. Een "*homo universalis*". Deze bundel bevat daarom niet alleen wetenschappelijke bijdragen en essays over Europa, maar ook brede maatschappelijke thema's. Er wordt reikhalzend uitgekeken naar zijn Kerst- en Nieuwjaarsbespiegelingen: ze zijn, net als zijn gedichten, het knarsende brandhout dat het vuur van zijn overtuiging brandend houdt.

Als resultaat van het project en het Charter "Europa van Culturen" dat ik als minister-president ontwikkelde, heb ik hem leren kennen als professor aan het Europacollege in Brugge. Dit project zette de richtlijnen uiteen voor een cultureel gecorrigeerde markteconomie waarin culturele regio's een passende plaats innemen in een Europa van eenheid en diversiteit. Zijn bijdrage was daarbij van groot belang.

Voor hem is cultuur meer dan de ervaring van schoonheid in het picturale, visuele, muzikale, architecturale of het genieten van literatuur. Voor hem gaat het net zo goed om de cultuur waarmee je te maken krijgt en waarmee je leeft. Als mens, onderdeel van een gemeenschap met anderen, in de open ruimte van Europa.

Dit zal ons helpen het grote belang te begrijpen dat hij hecht aan de interculturele dialoog en de opleiding die daarvoor nodig is. Het gaat om meer dan onderwijs in de strikte zin van het woord. Maar over onderwijs in de breedste zin van het woord, het ontwikkelen van inzicht en kwaliteit om een open en echte dialoog tot stand te brengen.

Wetenschappers sluiten zich vaak op achter de gesloten deuren van hun eigen vakgebied en vergeten naar andere disciplines te kijken om tot een juiste analyse en tot oplossingen te komen die zich opdringen. Léonce Bekemans is daarop bijna de uitzondering geworden: hij sluit zich niet op in één discipline. Een interdisciplinaire aanpak is essentieel voor zijn denken.

Hoe abstract zijn analyse ook is, hij legt altijd de verbinding met de werkelijkheid en leidt hem tot concreet engagement in de publieke ruimte. Het feit dat hij jarenlang de inspirator van het Centrum Ryckelvelde was, bewees dit overtuigend. Het met elkaar verbonden zien van de economie, het beleid, de cultuur en het sociale weefsel biedt een grote toegevoegde waarde en beperkt Europa niet tot een concept, maar maakt het tot een politieke realiteit.

De wijze waarop hij in zijn onderwijsopdracht, zijn lezingen, artikelen en boeken invulling geeft aan zijn wetenschappelijk werk als hoogleraar, valt samen met zijn persoonlijke inzichten en overtuigingen. Er is geen scheiding tussen hen.